

I. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ТА ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН: ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄС

Ачкасова Світлана Анатоліївна,
*кандидат економічних наук, доцент кафедри
управління фінансовими послугами,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця*

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ З УРАХУВАННЯМ ВИМОГ ЄС

У рамках євроінтеграційних процесів України перехід до стандартів пруденційного регулювання ринку фінансових послуг є не тільки нагальною необхідністю, а й зобов'язанням України, що визначено Концепцією запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами в Україні [1]. Орієнтиром для реформування державного регулювання страхових компаній в Україні обрано систему Solvency II. Одним із головних напрямків адаптації законодавства України до положень Директиви Solvency II [2] є запровадження вимог до платоспроможності страховиків, тобто здатності страхових компаній належним чином виконувати прийняті на себе зобов'язання. Режим платоспроможності повинен враховувати не лише достатність страхових резервів для виконання страхових зобов'язань, але також достатність власного капіталу для відшкодування непередбачуваних збитків за ризиками, які не покриті страховими резервами.

Проблематика умов і визначення нових показників Директиви ЄС Solvency II має важливе значення для страхового ринку України. Особливістю нової розробленої системи є зміна підходу до оцінки

платоспроможності. Відповідно до Директиви ЄС, показник платоспроможності розраховується на основі індивідуальних ризиків страхової компанії, що дозволяє поліпшити ризик-менеджмент, якісніше контролювати ризикову позицію, ефективніше управляти андеррайтинговою, інвестиційною та перестраховою політикою компанії.

У зв'язку з цим діюча в Україні система регулювання платоспроможності не є адекватною [3], адже показник нормативного запасу платоспроможності не відображає усі ризики компанії, зокрема ризик катастрофічних збитків, а також ризики, пов'язані з активами. За оцінками експертів [3, 4, 5, 6] запровадження стандартів пруденційного нагляду Solvency II надасть переваги усім основним учасникам страхового ринку. Споживачі страхових послуг отримають додаткову гарантію забезпечення надійного страхового захисту за рахунок зниження ймовірності банкрутства та підвищення фінансової стійкості страховиків. Страхові компанії за умови наявності ефективної системи управління ризиками, достатньої диверсифікації страхового портфелю за різними видами страхування та географічною ознакою зможуть зайняти більшу частку на страховому ринку і підвищити власну інвестиційну привабливість на ринку капіталів. Національна економіка забезпечить ефективніше розміщення капіталу в галузі страхування, підвищиться капіталізація страхового сектору та конкуренція між компаніями.

За умови впровадження пруденційних нормативів, величина вимог до розміру власного капіталу страховиків зросте [6]. Solvency II має значні переваги для розвитку національного страхового ринку у порівнянні з діючою системою оцінки платоспроможності. Негативні наслідки запровадження Solvency II для окремих страховиків з меншим рівнем капіталізації та обмеженим доступом до фінансових ресурсів можуть бути відчутними. Однак, страхові компанії, які дотримуються консервативної інвестиційної політики та спеціалізуються на видах страхування з невисоким рівнем збитковості, буде потрібно резервувати капітал у меншому розмірі.

У рамках Solvency II можна визначити, які страхові послуги або види страхування здійснюють суттєвий вплив на платоспроможність страхових організацій. Відповідно, збиткові страхові послуги повинні бути забезпечені достатнім розміром власного капіталу.

Найбільш очевидним наслідком введення положень Директиви ЄС Solvency II стане поява вимог до капіталу для покриття інвестиційних ризиків, що спонукатиме страховиків до перегляду інвестиційних стратегій та відмови у інвестуванні активів у високоризикові цінні папери [5].

Система оцінки платоспроможності Solvency II передбачає можливість врахування впливу інструментів передачі ризиків (перестраховання, сек'юритизації, варантів страхових збитків та ін.) на зниження потреби у власному капіталі, що створює для страхових компаній додатковий стимул для оптимізації ефективності передачі ризику та веде до посилення конкуренції між постачальниками відповідних послуг.

Регулятор може використовувати різні механізми, в тому числі вимогу до капіталу. Наприклад, відповідно до Комплексного порівняльно-правового дослідження окремих аспектів регулювання фінансових послуг в Україні та ЄС [7] окреслено вимоги Директиви ЄС Solvency II щодо мінімального необхідного капіталу, що повинен мати абсолютний нижній рівень: 2,2 mln EURO для страхових компаній інших, ніж страхування життя, 3,2 mln EURO для страхових компаній зі страхування життя, 3,2 mln EURO для перестраховальних компаній, окрім підконтрольних перестраховальних компаній, у випадку яких мінімальний необхідний капітал повинен бути не меншим 1 mln EURO. Вимоги до страховиків відповідно до Solvency II є: необхідність збільшення капіталів; організаційні зміни; введення нових механізмів управління ризиками; введення нових механізмів управління фінансами; збільшення відповідальності керівництва компанії.

Адаптація національного законодавства до стандартів Solvency II сприятиме удосконаленню системи управління страховою компанією та підвищенню рівня довіри до страхового ринку. Найбільш очевидні переваги від запровадження нового режиму платоспроможності отримують великі страхові компанії, за рахунок економії на масштабах та достатньої диверсифікації страхових портфелів. Однак, запровадження положень цієї Директиви ЄС є складним і може порушити існуючу рівновагу ризиків на страховому ринку України,

тому існує необхідність запроваджувати її положення поступово. Розробка та затвердження проекту Закону України «Про страхування» з урахуванням положень Директиви 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради є кроком до створення нормативно-правової бази, адаптованої до норм ЄС та гармонізації вітчизняних стандартів із європейськими.

Література:

1. Концепція запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 15.07.2010 р. № 585. URL: <http://uaopravo.net/akty/postanova-osnovni/akt8tddw7i/index.htm>.
2. Директива 2009/138/ЄС Solvency II Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року. URL: <http://www.dfp.gov.ua/746.html>.
3. Ткаченко Н. В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика : монографія. Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2009. 570 с.
4. Спіфанов А. О. Роль міжнародного регулювання у забезпеченні фінансової безпеки страхового ринку / А. О. Спіфанов, О. М. Деркач // *Вісник ЖДТУ*. 2011. С. 337–339.
5. Котлобовский И. Б. Новая система оценки платежеспособности страховых компаний в Евросоюзе и Швейцарии / И. Б. Котлобовский, А. Е. Сметанин. URL: http://www.rufaudit.ru/rusauditnews/?r730_page=78&r730_id=1632.
6. Potential impact of Solvency II on financial stability. URL: http://www.ecb.int/pub/pdf/other/potentialimpact_solvencyii_onfinancialstability200707en.pdf.
7. Комплексне порівняльно-правове дослідження окремих аспектів регулювання фінансових послуг в Україні та ЄС. URL: https://nfp.gov.ua/files/docs/EU/Директива%202009_138.